

החלק העובדתי

הצדדים

1. **העוררת 1** (להלן: **העוררת**) היא תושבת קבע של ישראל, ואשתו של העורר 2 (להלן: **העורר**) והיא ביקשה להסדיר את מעמדו בישראל כבן הזוג שלה. הבקשה אושרה עוד בשנת 1999, ומאז העורר נמצא בהליך של איחוד משפחות. העורר מחזיק ברישיון לישיבת ארעי מאז שנת 2009. ואולם, בתור האחרון שנקבע לעוררים 1 ו-2 לצורך הארכת רישונו של העורר לישיבת ארעי, המשיבה סירבה להאריך את הרישיון, בטענה שעדיין לא התקבלה עמדת הגורמים בעניין, והעורר נותר ללא כל מעמד במקום מגוריו.
2. **העוררת 3** היא עמותה רשומה, אשר שמה לה למטרה לסייע לאנשים שנפלו קורבן להתעמרות או קיפוח על ידי רשויות המדינה, ובכלל זה להגן על זכויותיהם של אלו המשתייכים לאוכלוסייתה הילידית של ירושלים המזרחית בפני ערכאות, בין בשמה כעוררת ציבורית ובין כמייצגת אנשים שזכויותיהם נפגעו.
3. **המשיבה** היא רשות האוכלוסין וההגירה.

רקע עובדתי ומיצוי הליכים

4. העוררת, ילידת 1963, היא תושבת קבע של ישראל, והעורר, יליד 1959, היה בעבר תושב השטחים. הם התחתנו בשנת 1982, ומאז הם מתגוררים בא-טור שבירושלים. הם הגישו בקשה לאיחוד משפחות בשנת 1983 והבקשה נדחתה. בקשה נוספת שלהם הוגשה בשנת 1994 ואושרה בשנת 1999.
העתק תעודת הזהות של העוררת מצורף ומסומן ע/1.
5. לעוררים 1 ו-2 ארבעה ילדים משותפים, המוכרים כתושבי קבע של ישראל; _____ סביתאן, ת"ז _____, יליד 1985, _____ סביתאן, ת"ז _____, ילידת 1988, _____ סביתאן, ת"ז _____, יליד 1991 ו _____ סביתאן, ת"ז _____, יליד 1998.
6. במשך שנים רבות הוסדרה שהייתו של העורר בישראל באמצעות היתרים צבאיים בלבד. בשנת 2008 הוגשה בקשה לשדרוג מעמדו של העורר למעמד של תושבות ארעית, ולאחר מכן הוגשה עתירה מינהלית על היעדר המענה לבקשה (עת"ם 9037/08 **אבו סביתאן נ' מנהל מינהל האוכלוסין בירושלים המזרחית**).
העתק העמוד הראשון של העתירה המינהלית שהגישו העוררים מצורף ומסומן ע/2.
7. ביום 15.1.2009 ניתן פסק דין הדוחה את העתירה המינהלית, כיוון שהוקמה ועדת ההשגה לזרים במשרד הפנים ולעותרים עמד סעד חלופי.
העתק פסק הדין מיום 15.1.2009 מצורף ומסומן ע/3.
8. ביום 22.1.2009 פנו העוררים לוועדת ההשגה לצורך בירור טענותיהם.
העתק ההשגה מיום 22.1.2009 מצורף ומסומן ע/4.

9. ביום 7.9.2009 הוגשה במסגרת ההשגה הודעה מוסכמת מטעם הצדדים, על פיה המשיבה החליטה לשדרג את מעמדו של העורר למעמד של תושבות ארעית. ביום 8.9.2009 ניתנה החלטה הנותנת תוקף להסכמת הצדדים וההשגה נמחקה.

העתק ההחלטה של ועדת ההשגה לזרים מיום 8.9.2009 מצורף ומסומן ע/5.

10. רישיונו של העורר לשיבת ארעי חודש מאז מדי שנה. בפעם האחרונה ניתן לעורר רישיון לשיבת ארעי בתוקף מיום 10.7.2017 עד ליום 5.7.2018.

העתק תעודת הזהות של העורר מצורף ומסומן ע/6.

11. ביום 5.3.2018, ארבעה חודשים לפני מועד תום התוקף של רישיון הישיבה האחרון בו החזיק העורר, פנו העוררים למשיבה וקבעו תור להארכת הרישיון. התור נקבע ליום 24.6.2018, למעלה משלושה חודשים וחצי מאוחר יותר. במועד התור הגישו העוררים את מכתבו של המוקד להגנת הפרט מיום 19.6.2018, בו התבקשה המשיבה להאריך את הרישיון לשיבת ארעי של העורר, ואליו צורפו מסמכים המוכיחים כי העוררים 1 ו-2 המשיכו לקיים מרכז חיים משותף בירושלים בשנה החולפת.

העתק מכתבו של המוקד להגנת הפרט מיום 19.6.2018, ללא נספחיו, מצורף ומסומן ע/7.

12. ואולם, על אף שהעוררים עומדים בכל תנאי הנוהל, ועל אף שהם פעלו בהתאם להוראותיו, רישיון הישיבה של העורר לא הוארך בשנה, ואף לא הוארך לתקופה קצרה מכך, כדי שלא ייוותר חסר מעמד בביתו. לעוררים 1 ו-2 נאמר שהסיבה לסירוב של המשיבה להאריך את רישיונו של העורר היא שעדיין לא התקבלה עמדת הגורמים בעניין.

13. כלומר, אין מחלוקת על כך שהעוררים 1 ו-2 מקיימים קשר זוגי כן ואמיתי ושמרכז חייהם בירושלים, ולא נטען שקיימת מניעה ביטחונית או פלילית מפני אישור בקשתם, ואף התנהלותם בנושא הארכת רישיונו של העורר היתה ללא רבב, ולמרות זאת העורר הותר ללא כל מעמד בביתו, אך בשל העיכוב של גורמי המדינה בטיפול בבקשה.

14. ביום 9.7.2018 פנה המוקד להגנת הפרט למשיבה וכתב כך:

ביום 24.6.2018 הגיעו בני הזוג שבנדון אל לשכתכם על מנת להאריך את תוקפה של אשרתו הארעית, מסוג א/5, אותה מקבל מר סביתאן שבנדון במסגרת ההליך לאיחוד משפחות עם זוגות.

במועד הבקשה, הוגשו מסמכים המעידים על כך שגם בשנת 2018 בני הזוג ממשיכים לקיים את מרכז חייהם בירושלים.

במועד התור בלשכה לא הוארכה אשרתו הארעית של מר סביתאן שהיתה בתוקף עד ליום 5.7.2018 וכתוצאה מכך נכפה על מר סביתאן לשהות בביתו בצורה שאינה חוקית וזאת על אף שבני הזוג פעלו על פי נהלי לשכתכם וקבעו את התור מעל לשלושה חודשים לפני תום תוקף האשרה.

לאור האמור לעיל ועל מנת ליתר פנייה לערכאות, נבקש כי בני הזוג יזומו לאלתר אל לשכתכם על מנת שתיתן למר סביתאן אשרה בתוקף.

העתק פנייתו של המוקד להגנת הפרט מיום 9.7.2018 מצורף ומסומן ע/8.

15. ביום 15.7.2018 נשלחה תזכורת בעניין, ובה צוין כי אם לא תתקבל תגובה מהמשיבה עד ליום 19.7.2018, ייאלצו העוררים לפנות לערכאות.

העתק פנייתו של המוקד להגנת הפרט מיום 15.7.2018 מצורף ומסומן ע/9.

16. פניות אלו לא נענו, והעורר הותר ללא כל מעמד בישראל. מכאן הערר.

המסגרת המשפטית

17. העוררים יטענו כי העורר עומד בכל תנאי הנוהל והוא זכאי על פי הדין לרישיון לשיבת ארעי. הימנעותה של המשיבה מלהאריך את תוקף הרישיון לשיבת ארעי של העורר בשנה, במסגרת ההליך המדורג, פוגע שלא כדין, ובאופן בלתי מידתי, בזכותם של העוררים 1 ו-2 לחיי משפחה.

18. עוד יטענו העוררים כי המשיבה אינה מקיימת את התחייבותה, שקיבלה תוקף של פסק דין במסגרת עת"ם 612/04 **דהוד נ' שר הפנים** (להלן: **עניין דהוד**), על פיה מי שאושרה בקשתו לאיחוד משפחות, ושפנה ללשכת המשיבה במועד לצורך חידוש האשרה שלו, יוזמן לשם כך ללשכת המשיבה בהקדם האפשרי, ולא יאוחר משלושה חודשים ממועד פנייתו, כך שהוא לא ייוותר חסר מעמד בישראל בשל עיכובה של המדינה בטיפול בבקשתו.

זכאותם של העוררים 1 ו-2 להסדרת מעמדו של העורר 1

19. כידוע, הליכי איחוד המשפחות המתנהלים אצל המשיבה מתבססים על ההכרה של המשפט הישראלי בזכות לחיי משפחה כזכות חוקתית (בג"ץ 7052/03 **עדאלה נ' שר הפנים** (פורסם בנבו, 14.5.2006)).

20. מעמדה החוקתי של הזכות לחיי משפחה משליך על האופן שבו המשיבה נדרשת לטפל בבקשות לאיחוד משפחות המוגשות לה:

זכותו של האזרח הישראלי לקיים חיי משפחה בישראל היא זכות חוקתית הנובעת מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (בג"ץ 7052/03 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי נ' שר הפנים**, [פורסם בנבו]). לפיכך הפגיעה בזכות זו על ידי הרשות חייבת להיות מידתית, ומכאן שעל הרשות לנקוט בעניין זה באמצעי שפגיעתו פחותה, במידת האפשר (עת"ם י-ם) 8416/08 **פיזקוב נ' שר הפנים - מאיר שיטרית**, סעיף 17 (פורסם בנבו, 18.1.2009).

21. השיקולים הרלוונטיים להסדרת שהייתם של בני זוג זרים בישראל במסגרת הליכי איחוד משפחות הם כנות הקשר הזוגי, קיום מרכז חיים בישראל, והיעדר מניעה ביטחונית או פלילית (בג"ץ 874/07 **אדמונינה נ' הלשכה למנהל אוכלוסין** (פורסם בנבו, 8.11.2011)). המרכזי מבין השיקולים האמורים הוא השיקול של כנות הקשר, שכן הוא העומד ביסוד ההליך כולו:

לסיכום, אין ספק כי כנות קשר הנישואין בין בני הזוג היא השאלה המרכזית העומדת לבחינת המשיב. מתן המעמד לבן זוג זר של אזרח ישראלי מבוסס רובו ככולו על הרצון להגן על בן הזוג הישראלי ולאפשר לו

לחיות עם בן זוגו הזר בישראל מבלי שיאלץ לבחור בין חיי נישואין משותפים לבין המגורים בישראל. בחינה זו היא העומדת ביסוד הנוהלים שקבע המשיב המחייבים את בני הזוג לעבור תהליך מדורג וממושך שבמהלכו תיבחן, בין השאר, כנות קשר הנישואין שביניהם (שם, סעיף 28).

22. בענייננו, העוררים 1 ו-2 הם אנשים מבוגרים, קרובים לגיל 60, המקיימים קשר זוגי כן ואמיתי **מזה כ-36 שנה**, מאז נישואיהם בשנת 1982. הם הורים לארבעה ילדים משותפים, בגירים, והם נמצאים בהליך המדורג מאז שאושרה בקשתם **לפני כתשע עשרה שנה**, בשנת 1999. מרכז החיים של בני הזוג הוא בירושלים **מזה עשרות שנים**, מאז נישואיהם.

23. העובדה שאחרי כל השנים האלה, זכותם של העוררים 1 ו-2 להתגרר יחד בביתם שבירושלים אינה מובנת מאליה, אלא היא נבחנת מחדש מדי שנה, היא מקוממת לכשעצמה, הגם שהיא מעוגנת בחקיקה. אלמלא השיוך הקבוצתי של העורר כתושב השטחים, מעמדו היה מוסדר כתושב קבע **לפני כארבע עשרה שנה**, והעוררים כלל לא היו נזקקים לאישורים שנתיים מצד המדינה לצורך המשך קיום חייהם המשותפים.

24. ואולם, מתברר שמצבם הארעי של העוררים 1 ו-2 מעורר קושי גדול אף יותר מכך, שכן העורר אכן הותר חסר מעמד בישראל בפועל, חשוף לגירוש מביתו וללא זכויות סוציאליות, אך בשל העיכוב של גורמי המדינה בטיפול בעניינו.

25. העוררים 1 ו-2 ביססו את חייהם המשותפים בישראל במהלך עשרות שנים, והמניעה מהם להמשיך להתגרר יחד בביתם כדין פוגעת בזכותם לחיי משפחה ובזכותם לכבוד בצורה קשה ביותר.

26. כמו כן, עמידתם של העוררים 1 ו-2 בתנאי הנוהל נבחנת מדי שנה מזה קרוב לעשרים שנה, וקשה מאוד להניח שדווקא כעת, בגילם המבוגר, יעלה מהם סיכון ביטחוני או פלילי, כל שכן סיכון חמור עד כדי כך שהוא יצדיק את דחיית בקשתם, על הפגיעה החריפה בזכויות היסוד שלהם הכרוכה בדבר.

27. נוכח האמור לעיל, אי הסדרת מעמדו של העורר על ידי המשיבה פוגעת בזכויותיהם של העוררים 1 ו-2 לחיי משפחה ולכבוד בצורה בלתי מידתית.

הפרת נוהל דהוד על ידי המשיבה

28. בשנת 2004, במסגרת עתירה מינהלית שהגיש המוקד להגנת הפרט (עת"ם 612/04 דהוד נ' שר הפנים, פסק דין מיום 5.9.2004), נקבע הליך חדש ("נוהל דהוד"), הקובע, בין היתר, כי מי שבקשתו לאיחוד משפחות אושרה, ופנה ללשכת המשיבה במועד, יוזמן ללשכת המשיבה לצורך חידוש האשרה שבידיו בתוך שלושה חודשים לכל היותר. זאת על מנת שאנשים העומדים בתנאי הנוהל וזכאים להסדרת מעמדם במסגרת ההליך המדורג לא ייוותרו חסרי מעמד בשל עיכובים של המדינה בטיפול בבקשותיהם.

העתק פרוטוקול הדין ופסק הדין בעת"ם 612/04 מצורף ומסומן ע/10.

29. כעבור למעלה מעשר שנים, לאחר שפנה המוקד להגנת הפרט לבית הדין הנכבד בעניין, ביום 1.12.2014 פרסמה המשיבה את "נוהל טיפול במתן מעמד לבן זוג זר הנשוי לתושב קבע", הכולל גם את עיקריו של "נוהל דהוד", ובו נקבע, בין היתר, כך:

על המבקשים לפנות ללשכה בה מתנהל תיקם שלושה חודשים לפני תום תוקפו של כל רישיון/היתר, לצורך המשך הטיפול והארכת תוקפו. לאחר פנייה כאמור תקבע הלשכה למבקשים תור לפגישה במחלקת אשרות להמשך הטיפול בעניינם במועד שיחול לא יאוחר משלושה חודשים מיום פנייתם ללשכה (סעיף ד.8.ז, ההדגשה הוספה, ת.מ.).

30. למרות זאת, המשיבה אינה עומדת בלוח הזמנים אליו היא התחייבה, ובמקרים רבים אנשים פונים ללשכתה שלושה חודשים ויותר לפני תום תוקף האשרות שלהם לצורך הארכת תוקפן, אך בקשותיהם אינן מטופלות במהלך אותם החודשים והם אינם מקבלים מענה במועד שנקבע לכך על ידי המשיבה, כפי שאירע בעניינו של העורר.

31. מצב זה עומד בניגוד לתכליתו של ההליך המדורג - לאפשר למשיבה לבחון את עמידתם של בני הזוג בתנאי הנוהל, בתקופה תחומה, כאשר הם מתגוררים יחד בישראל כדין. תכלית זו היא שעומדת ביסוד המבנה של ההליך המדורג כולו. על רקע תכלית זו נקבע בנוהל כי מעמדו של בן הזוג הזר יוסדר עוד לפני אישור הבקשה, במהלך בחינתה, באמצעות רישיון שהייה ועבודה מסוג 1/ב לתקופה של עד חצי שנה, ולאחר אישור הבקשה, תחילה ברישיון שהייה ועבודה מסוג 1/ב-15 חודשים ואז לשנה נוספת, ולאחר מכן באמצעות רישיון לישיבת ארעי מסוג 5/א שיחודש אחת לשנה. ברור שתכליתן של ההוראות המפורטות האלה היא לוודא שהבקשה תיבחן בתוך לוח זמנים קבוע, ושמעמדו של בן הזוג הזר יוסדר באופן רציף ובהתאם להתקדמות ההליך.

32. ואולם, הוראות אלו לא מנעו מהמשיבה להותיר אנשים רבים ללא מעמד, אף לאחר שבקשותיהם אושרו. בשל כך התעורר הצורך בקביעת הוראות נוספות, הנוגעות לפרק הזמן המקסימאלי בין פניית המבקש ללשכת המשיבה לצורך הארכת תוקף הרישיון שלו לבין מועד הארכת הרישיון בפועל, וכך נעשה במסגרת נוהל דהוד. למרבה הצער, גם בהוראות אלו המשיבה שוב ושוב אינה עומדת, ולכן נדרשת התערבותו של בית הדין הנכבד בעניין.

סיכום

33. היה על המשיבה לקבל את בקשתם של העוררים 1 ו-2 ולהאריך את תוקף רישיון הישיבה של העורר בשנה, במועד שנקבע לכך בנוהל. היא לא עשתה זאת, והיא אף הותירה את העורר חסר כל מעמד בישראל, לאחר עשרות שנים של חיים משותפים עם אשתו תושבת הקבע בירושלים, מתוכן קרוב לעשרים שנה במסגרת ההליך המדורג. בכך פגעה המשיבה בצורה קשה ובלתי מידתית בזכויות היסוד של העוררים 1 ו-2 לחיי משפחה ולכבוד.

34. בעניינם של העוררים, ובעניינם של רבים אחרים, הפירה המשיבה את התחייבותה להאריך את האשרה של מי שבקשתו לאיחוד משפחות אושרה, שפנה אליה במועד לצורך חידוש האשרה שלו ושציית להנחיותיה.

35. אשר על כן, מתבקש בית הדין הנכבד להורות למשיבה להאריך את רישיונו של העורר לשיבת ארעי בשנה, במסגרת ההליך המדורג, ולחדול מההפרה של התחייבויותיה לפני בית המשפט בעניין דהוד.

36. כמו כן, מתבקש בית הדין לחייב את המשיבה בתשלום שכ"ט עו"ד והוצאות משפט.

ירושלים, 24 יולי 2018.

תהילה מאיר, עו"ד
ב"כ העוררים

(ת.ש. 5657)